

UCHWAŁA SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 6 marca 2008 r.

w 250. rocznicę urodzin Juliana Ursyna Niemcewicza (1758—1841)

Senat Rzeczypospolitej Polskiej w 250. rocznicę urodzin Juliana Ursyna Niemcewicza oddaje hołd dokonaniom tego wybitnego poety, satyryka, dramaturga, pamiętnikarza, działacza politycznego i kulturalnego.

Ten syn Ziemi Brzeskiej, urodzony w Skokach, w polskiej rodzinie szlacheckiej osiadłej na Litwie, był w latach 1770—1777 studentem Szkoły Rycerskiej w Warszawie. Po jej ukończeniu został adiutantem księcia Adama Czartoryskiego. Dzięki niemu odbył po-

dróże do Włoch, Francji i Anglii. Korzystając z doświadczeń tych krajów, aktywnie — jako poseł inflancki — uczestniczył w pracach Sejmu Wielkiego, wspomagał obóz reform w wystąpieniach sejmowych, artykułach publicystycznych na łamach redagowanej przez siebie „Gazety Narodowej i Obcej” i m.in. w dramatach: „Powrót posta” i „Kazimierz Wielki”.

Po Targowicy piętnował jej zwolenników za zdradę i prorosyjski serwilizm swymi utworami literackimi, pisanymi w Wiedniu, Lipsku i Florencji. Wrócił do kraju na wieść o wybuchu Powstania Kościuszkowskiego. Był osobistym sekretarzem i adiutantem Naczelnika, autorem wielu jego rozkazów. Wraz z nim przeżył klęskę bitwy pod Maciejowicami i carską niewolę w twierdzy Pietropawłowskiej. Po uwolnieniu przez Pawła I w grudniu 1796 r. wyjechał wraz z Tadeuszem Kościuszką do Nowego Jorku. W 1800 r. ożenił się z Susan Kean — wdową po pierwszym wiceprezydencie Stanów Zjednoczonych i gospodarował na farmie w New Jersey. Poznał wówczas prezydentów USA, dzięki czemu napisał pierwszą na świecie biografię George'a Washingtona.

Po powrocie do kraju w 1807 r. aktywnie włączył się do życia kulturalnego i politycznego. Był m.in. sekretarzem Senatu, prezesem Dyrekcji Rządowej Teatru Narodowego i członkiem Dyrekcji Edukacyjnej. Wcześniej, w 1802 r., został członkiem Towarzystwa Przyjaciół Nauk, którego był prezesem od 1827 r. W ramach prac Towarzystwa wydał cykl utworów pt. „Śpiewy historyczne” i „Dzieje panowania Zygmunta III”. Oprócz tego pisał dramaty historyczne jako libretta do oper Karola Kurpińskiego, z tak uznanymi jak: „Jadwiga, królowa polska” i „Jan Kochanowski w Czarnym Lesie”.

Mimo iż przez Rosjan izolowany był od polityki, przez Polaków uznany został za autorytet w dziedzinie

literatury i wzajemnych stosunków z zaborcą. Miał wpływ na młodzieńczą twórczość Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego, który odwiedzał go w podwarszawskim folwarczku, na terenie dzisiejszego Ursynowa.

Choć był przeciwnikiem walki konspiracyjnej, po wybuchu Powstania Listopadowego przyjął stanowisko w rządzie powstańczym. Redagował akt detronizacji cara Mikołaja I. Wysłany do Londynu dbał o interesy kraju, zgodnie z instrukcjami rządu powstańczego. Od 1833 r. do śmierci był wielkim autorytetem dla popowstaniowej emigracji. Odnowił wówczas związki z Czarotoryskimi, działając aktywnie w Towarzystwie Historyczno-Literackim w Paryżu. Opracował m.in. „Pamiętniki czasów moich” i niewydane do dzisiaj w kraju „Podróże po ziemiach polskich od 1811 do 1828 roku”.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej uważa za celowe, aby środowiska uniwersyteckie i twórcy związani z literaturą i teatrem spopularyzowali najcenniejsze dzieła Juliana Ursyna Niemcewicza. Część z nich pozostająca w rękopisach ciągle czeka na wydanie. Senat zwraca się do Polaków poza Ojczyzną o zainteresowanie pozostawionym przez Niego dziedzictwem.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej uznaje, że Julian Ursyn Niemcewicz chlubnie zapisał się na kartach historii Polski. Pamięć o Nim i Jego dorobek literacki przetrwały wieki i to czyni Go człowiekiem godnym naszego uznania i czci.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Marszałek Senatu: w z. *M. Ziółkowski*